

ОЦІНКА ПОТЕНЦІЙНИХ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗБИТКІВ ВІД СКЛАДУВАННЯ ТВЕРДИХ ВІДХОДІВ: РЕГІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ

Трофимчук В.О., аспірант

*ДУ «Інститут економіки природокористування та
сталого розвитку НАН України» (м. Київ, Україна)*

Модельним регіоном для такої оцінки обрана Сумська область, оскільки в обласному управлінні екобезпеки функціонує електронна бібліотека даних щодо місць видалення відходів (МВВ). 22,5% (31 запис) цієї бібліотеки стосується звалищ власне твердих відходів, з них 11 – промислових відходів і 20 – ТПВ. Наявних у ній показників недостатньо для здійснення безпосередньої оцінки еколого-економічних збитків від розміщення відходів. Водночас їх цілком вистачає для опосередкованої оцінки таких збитків на основі спрощених варіантів методик, розроблених згідно з концепцією ризиків В.С. Міщенком і Г.П. Виговською під задачу встановлення платежів за розміщення відходів [1, с. 224-229].

У нашому варіанті методики фактичній середньорічний обсяг видалення відходів на діючому звалищі апроксимовано його розрахунковою оцінкою у формі проектного обсягу видалення відходів, віднесеного до розрахункового терміну експлуатації звалища. На цій основі визначено кумулятивні потенційні еколого-економічні збитки від розміщення та накопичення відходів на дату спостереження (початок 2012 р.). Також визначено потенційні збитки від зберігання відходів від часу закриття звалища до дати спостереження – як додатковий компонент збитку від накопичення відходів на закритих звалищах.

Крім того, розраховано потенційні еколого-економічні збитки за весь період проектної експлуатації звалища (полігону). Їх припустимо розглядати як умовний регіональний норматив межі гранично припустимого рівня прийнятного екологічного ризику від накопичення і розміщення твердих відходів в регіоні. Це дає змогу у першому наближенні оцінити ступінь пріоритетності проблеми відходів в регіоні як показник перевищення умовно прийнятного ризику від розміщення відходів.

Згідно з нашими розрахунками, загальні потенційні еколого-економічні збитки, накопичені з часу початку експлуатації зареєстрованих звалищ і полігонів ТПВ до початку 2012 р., оцінюються для Сумської області величиною понад 1 млрд. грн. (до \$125 млн.), а звалищ твердих промислових відходів – до 12 млрд. грн. (до \$1,5 млрд.)

Екстраполюючи на всю територію України (25 областей), отримуємо 25 млрд. грн. для місць видалення ТПВ і 300 млрд. грн. для місць видалення твердих промислових відходів. Ці величини припустимо збільшити вдвічі для

врахування потенційних екологічних збитків від самочинних, незареєстрованих звалищ. Тоді загальна оцінка потенційних еколого-економічних збитків від функціонування місць видалення твердих побутових і промислових відходів на початок 2012 р. в цілому по Україні орієнтовно становитиме 650 млрд. грн (до \$81 млрд).

Порівняння фактичних потенційних збитків з проектними (умовним нормативом граничного припустимого рівня прийнятого екологічного ризику від накопичення і розміщення твердих відходів в регіоні) підтвердило пріоритетність вирішення проблеми поводження перш за все з твердими побутовими відходами, як в регіоні, так і в Україні в цілому. Розрахункові еколого-економічні збитки від видалення і розміщення ТПВ вже перевищили умовний гранично припустимий рівень у понад 1,5 рази. Стосовно твердих промислових відходів гранично припустимого рівня збитків ще не досягнуто (коефіцієнт 0,85), однак в разі відновлення швидкого зростання промислового виробництва він буде перевищений у найближчі 10 років.

Оскільки вхідні дані для оцінки еколого-економічних збитків від місць видалення твердих відходів в регіоні за розробленим нами алгоритмом організовані у формі електронної таблиці Microsoft Office Excel, його програмну реалізацію було здійснено в середовищі цієї системи у формі прикладного програмного модулю, який може бути прототипом для створення системи оцінки потенційних еколого-економічних збитків від розміщення відходів на звалищах і полігонах на регіональному рівні. Таку систему доцільно реалізувати у потужнішому програмному середовищі, що забезпечує використання інструментів регіонального аналізу і картографування. Її розгортання доцільно передбачити у структурі Мінприроди України, що сприятиме інформатизації його діяльності та збільшенню ефективності державного регулювання екологічного менеджменту відходів.

1. Міщенко В.С., Виговська Г.П. Організаційно-економічний механізм поводження з відходами в Україні та шляхи його вдосконалення / В.С. Міщенко, Г.П. Виговська. – К.: «Наукова думка», 2009. – 294 с.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.) : у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – Т. 1. – С. 265-267.